

İnsani Gelişme Endeksleri ve Göstergeleri: 2018 İstatistiksel Güncellemesi

İnsani Gelişme Gösterge Panoları 1-5

Sıkça sorulan Sorular

Gösterge Panosu nedir? İnsan Endeksleri ve Göstergeleri: 2018 İstatistiksel Güncellemesi niçin Gösterge Panoları ekliyor?

Gösterge Panosu yaklaşımı, gelişim sonuçlarının izlenmesi amacıyla popüler hale gelmiştir. İnsan Endeksleri ve Göstergeleri: 2018 İstatistiksel Güncellemesi, gösterge panoları olarak da adlandırılan beş renk kodlu tabloyu ortaya koymaktadır: İnsani gelişme kalitesine ilişkin Gösterge Panosu 1, yaşam boyu toplumsal cinsiyet farkına ilişkin Gösterge Panosu 2, kadın güçlenmesine ilişkin Gösterge Panosu 3, çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin Gösterge Panosu 4, sosyo-ekonomik sürdürülebilirliğe ilişkin Gösterge Panosu 5. Renk kodlu tablolar, çeşitli göstergelerin düzeylerini ve değişikliklerini vurgulayarak insani gelişmenin ilerlemesini değerlendirir.

Panolarda kullanılan kısmi gruplamanın gerekçesi nedir? Kısmi gruplandırma ülkelerin İnsani Gelişme Endeksi ile gruplandırılmasından ne kadar farklıdır?

Gösterge panoları, her bir göstergeye göre ülkelerin gruplandırılmasını görselleştirmektedir, bu nedenle kısmen, kompozit ölçümle tam gruplamanın aksine, aynı ölçekle ölçülebilir hale getirildikten sonra tüm listelenmiş göstergeleri bir araya getirir. İnsani Gelişme Endeksi (İGE) tarafından ülkelerin dört insani gelişme grubuna ayrılması tam gruplaşmanın iyi bir örneğidir. Kompozit endeks ile tam gruplama, bileşen göstergelerinin endekse nasıl dahil edildiğine bağlıdır. Diğer taraftan, kısmi gruplandırma, normalleştirme, ağırlıklandırma veya kompozit endeksin fonksiyonel formu üzerinde herhangi bir varsayım gerektirmez. Kısmi gruplama, iyi bir performans veya başarılabacak bir hedef olarak kabul edilenler gibi gruplama için gerekli eşikler olarak belirlenen önceden tanımlanmış değerlere bağlı olabilir.

Ülkelerin kısmi gruplandırılması için grupların sayısı ve renkleri nasıl belirleniyor?

Karar, ülkeler tarafından elde edilen bir göstergenin değerlerine göre ülkeleri örneğin üç gibi küçük sayıda gruba ayırmaktır. Ülkeler yaklaşık olarak eşit büyüklükte üç (üçte birlik = tersil) gruba ayrılır: Üst üçte birlik dilim, orta üçte birlik dilim ve alt üçte birlik dilim. Seçilen bir rengin ayrı bir tonu, benzer bir performans düzeyine sahip bir grup ülkeye eklenir. Renk kodlama ölçeği en koyudan en açığa doğru sınıflandırılır. Pembenin koyu tonu üst üçte birlik grubu temsil eder; orta koyuluktaki tonu orta üçte birlik grubu temsil eder; ve pembenin en açık tonu, ülkelerin alt üçte birlik grubunu temsil eder.

Ülkelerin kısmi gruplandırılması, beş Gösterge Panosunda listelenen tüm göstergelere uygulanır. Gösterge Panosu 2'de gösterilen doğumda cinsiyet oranı istisnadır - ülkeler iki gruba ayrılır: Doğal grup (1,04-1,07 değerleri arasındaki ülkeler dahil) daha koyu tonlamaya sahip olup, toplumsal cinsiyet yanlılığı taşıyan grup (diğer tüm ülkeler) daha açık tonlar kullanır. Bazı çok çarpık dağılımlar için (örneğin, toplam işsizlik oranı, kadınların erkeklere oranı), grupların büyüklükleri büyük farklılıklar göstermektedir. Ayrıntılar için http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2016_technical_notes.pdf adresindeki Teknik Not 6'ya bakınız.

Üçte birlik grupları tanımlayan değerlerin gözlemlenen aralığı nedir?

Ülkeleri her bir göstergeye göre gruplara ayırmaktaki maksat herhangi bir gösterge için eşik veya hedef değerler ortaya koymak yerine, ülkenin diğerlerine göre performansının kaba bir değerlendirmesine izin vermektir. Üst grupta yer alan bir ülke, ülkelerin en az üçte ikisinden daha iyi performans gösterir (yani, en yüksek üçte birlik performans grubu içindedir); orta gruptaki bir ülke, en az üçte birinden daha iyi olmakla birlikte en az üçte birinden daha zayıf bir performans sergiler (yani, ortadaki üçte birlik performans grubundadır); ve alt üçte birlik gruptaki ülke, ülkelerin en az üçte ikisinden daha zayıf performans göstermektedir (diğer bir ifadeyle, bu, en alt üçte birlik performans grubu). Gösterge panoları 1-5'teki tüm göstergeler için üçte birlik gruplarını tanımlayan gözlemlenen değerler aralığı, http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2018_technical_notes.pdf adresindeki Teknik Not 6'da verilmiştir.

Ülkeler, kadın-erkek oranı olarak ifade edilen göstergelere göre nasıl gruplandırılır?

1 civarında oranlara sahip olan ülkeler, bu göstergede en üst düzey kazanımlara sahip olan grubu oluştururlar. Erkekler lehine büyük eşitsizlikler kadın lehine olanlarla eşit muamele görür.

Ülkeler tüm göstergelerle üçte birlik gruplara ayrılmıyor? Neden?

Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin Gösterge Panosu 4'te, ülkeler ormanlık alanların toplam arazinin yüzdesiyle değil, 1990'dan bu yana ormanlık alanlardaki değişime göre gruplandırılmaktadır. Bunun nedeni, orman alanındaki son değişiklikler insanların faaliyetlerinden kaynaklanırken ormanlık alanın çevre ve iklim koşulları tarafından belirleniyor olması gerçeğinin göz önünde bulundurulmasıdır. Benzer şekilde, sosyo-ekonomik sürdürülebilirliğe ilişkin Gösterge Panosu 5, ülkelerin askeri harcamaları (GSYİH'nin %'si) ülkelerin gruplandırılmasında kullanılmadı, bunun yerine gruplama ve renklendirme için eğitim ve sağlık harcamalarının askeri harcamaya oranı kullanılmıştır. Bunun nedeni, askeri harcamaların bu tabloda bir gösterge olarak değil, bir yardımcı gösterge olarak görülmesidir.

Her bir Gösterge Panosunun altındaki toplamlar için renk nasıl belirlenir?

Grup toplamları, üçte birlik grupları gruplarını tanımlamak için kullanılmadı. Bununla birlikte, bir toplamın değerine bağlı olarak, bir üçte birlik gruba yerleştirildi ve buna göre renklendirildi.

Bu gösterge panolarının politika ilişkiliği ne düzeydedir?

Gösterge Panosu 1: İnsani gelişme kalitesi, sağlık, eğitim ve yaşam standardı kalitesiyle ilintili 13 göstergelyi içeriyor. Bir ülkenin hangi üçte birlik grupta olduğuna bakarak, ana insani gelişme boyutlarının kalitesini anlamak ve daha iyi insani gelişme kalitesine yol açacak politikalar önermek mümkündür.

Gösterge Panosu 2: Yaşam boyu toplumsal cinsiyet farkı, yaşam boyunca seçenekler ve fırsatlardaki cinsiyet eşitsizliklerini gösteren 12 temel göstergelyi içeriyor. Bunlar çocukluk ve gençlik (5 gösterge): Doğumda cinsiyet oranı, okul öncesi dönemde brüt kayıt oranı, ilk ve orta okul seviyesi ve genç işsizlik oranı; yetişkinlik (6 gösterge): Asgari olarak orta öğretime sahip nüfus, toplam işsizlik oranı, tarım dışı sektörlerde kadın istihdam oranı, kadınların parlamentodaki koltuk sayısı ve ücretsiz ev işleri ve bakım işleri için harcanan süre; ve ileri yaş (1 gösterge): Yaşlılık aylığı alanlar. Göstergeler sağlık, eğitim, işgücü piyasası ve çalışma, politik temsil, zaman kullanımı ve sosyal korumaya ilişkindir. Göstergelerin çoğu (9) kadınlara ilişkin değerlerin erkeklere ilişkin değerlere oranı olarak sunulurken ve üçü ise sadece kadınlar için veriliyor. Yaşam boyu toplumsal cinsiyet farkı Gösterge Panosu, toplumsal cinsiyet eşitliğini ölçmek için etkili bir araç olabilir. Renk kodlu tablo, çeşitli göstergelerde yaşam boyunca düzeyleri ve cinsiyet eşitsizliklerini gösteriyor. Bu Gösterge Panosu, CDGEve TCEE'nin yaptığı kompozit endeksler gibi ülke kazanımları hakkında kesin bir sonuç vermese de, ülkenin toplumsal cinsiyet eşitliği ve insani gelişme göstergelerine ilişkin göreceli konumunu vurgulamak ve politika analistlerinin ülkelerin performans durumunu resmetmesine ve politika geliştiricilere olası gelişmeler hakkında bilgi vermesine yardımcı olmak için yararlı bir araçtır.

Gösterge Panosu 3: Kadının güçlenmesi, güçlenmenin göstergeler ve ülkeler içinde karşılaştırılmasını sağlayan 13 kadına özgü güçlendirme göstergelyi içeriyor. Göstergeler üç farklı güçlenme boyutunu temsil eder - üreme sağlığı ve aile planlaması (6 gösterge), genç kızlara ve kadınlara yönelik şiddet (3 gösterge) ve sosyo-ekonomik güçlenme (4 gösterge). Ülkelerin çoğunun, her tersilde en az bir göstergesi var; bu da, kadın güçlenmesinin göstergeler ve ülkeler arasında eşitsiz olduğuna işaret ediyor. Bu Gösterge Panosu, kadının güçlenmesi alanlarında diğer ülkelerin gerisinde kalan bir ülkede hükümetin, sivil toplumun, savunucularının ve diğer ilgililerin bu alana daha iyi odaklanma çabalarına yön veren iyi bir analitik araçtır.

Gösterge Panosu 4: Çevresel sürdürülebilirlik, çevresel sürdürülebilirliği ve çevreye tehditleri kapsayan 10 göstergelyi içeriyor. Çevresel sürdürülebilirlik konusunda enerji tüketimi, karbondioksit emisyonları, ormanlık alanlardaki değişim ve temiz su çekimleri ile ilgili 7 seviye ve değişim göstergesi bulunuyor. Üç çevreye tehdit göstergesi, hane ve çevredeki hava kirlenmesi, güvensiz su, sanitasyon ve hijyen hizmetlerine atfedilebilir ölüm oranları ve Uluslararası Doğayı Koruma Birliği Kırmızı Liste Endeks değeridir. Bu gösterge panosu, çevresel sürdürülebilirliğe doğru ilerlemenin değerlendirilmesi için iyi bir araç görevi görmektedir. Renk kodlu pano, diğerlerinin ardında kalan ve yeni politika ve düzenlemelere ihtiyaç duyan alanları açıkça gösteren bu göstergelerdeki seviyeleri ve/veya değişiklikleri gösterir.

Gösterge Panosu 5: Sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliği kapsayan 10 göstergelyi içeriyor. Altı ekonomik sürdürülebilirlik göstergesi şunlardır: Düzeltilmiş net tasarruf, toplam borç geri ödemesi, brüt sermaye oluşumu, vasıflı işgücü, ihracatın çeşitliliği, araştırma ve geliştirme harcamaları. Dört sosyal sürdürülebilirlik göstergesi ise şunlardır: Eğitim ve sağlık harcamaları toplamının askeri harcamalara oranı, eşitsizlik nedeniyle İGE değerinde toplam kayıp, toplumsal cinsiyet ve gelir eşitsizliğinde değişim. Bu panoda sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik ile insani gelişme endeksi düzeyi arasında kesin bir ilişki ortaya çıkmadı. Ekonomik sürdürülebilirlik konusunda iyi performans gösteren bir ülke, sürdürülebilir sosyal gelişmede aynı düzeyde bir performans sergileyebileceğini garanti etmez. Bu Gösterge Panosu, politika analistlerine ve politika yapıcılara sürdürülebilir kalkınmaya yol açan politika değişikliklerine yardımcı olmayı amaçlayan veri görselleştirme ve yayma için uygun bir araç gibi görünmektedir.